

føjer adjicio. Karakter udtrykkes ved mores. Religion superstitiones. Vej iter. i Drømme per quietem. Smerdes Gen. is. Mager magus. Gomates Gen. æ. udføre peragere. formoder suspicor. Hustru pellex.

3. Oversættelse fra Latin til Dansk (Examen efter Adg. 1 Juli 1872):

De morte Ciceronis. Sub finem anni u. c. DCCXI M. Cicero adventantibus triumviris urbe cesserat, pro certo habens non magis se Antonio eripi quam Octaviano Cassium et Brutum posse, et in villam Formianam, ut ab Cajeta navem conscensurus et in Macedoniam trajecturus, profectus erat. Unde aliquoties in altum provectum, quum modo venti adversi retulissent, modo ipse jactationem navis pati non posset, tædium tandem eum et fugæ et vitæ cepit; regressusque ad villam, quæ paulo plus mille passibus a mari aberat: »Moriar« inquit, »in patria sæpe servata«. Huc milites, quos Antonius ad interficiendum eum miserat, a. d. VII Id. Decembres veniunt. Quos quum adpropinquare audivisset, maxime servorum precibus coactus imminentem mortem rursus fugiendo evitare conatus est; sed dum lectica per agros ad mare ferebatur, interfectores consecuti sunt. Satis constat, servos ejus fortiter fideliterque paratos fuisse ad dimicandum; ipsum deponi lecticam et quietos pati, quod sors iniqua cogeret, jussisse. Tum prominenti ex lectica præbentique immotam cervicem caput præcisum est; nec hoc satis militum crudelitati fuit, sed manus quoque, scripsisse aliquid in Antonium exprobrantes, præciderunt. Ita relatum caput ad Antonium jussuque ejus inter duas manus in rostris positum est, ubi ille consul, ubi sæpe consularis, ubi eo ipso anno adversus Antonium cum admiratione eloquentiæ, quanta nulla umquam humana vox, auditus fuerat; vix attollentes oculos lacrimis humentes intueri trucidati membra cives poterant. Vixit LXIII annos, ut, si vis afuisset, ne immatura quidem mors videri possit; ingenium et operibus et præmiis operum felix, ipse fortunæ diu prosperæ fuit. Magnis interdum ictus vulneribus (exilio, ruina partium, pro quibus steterat, filiæ exitu tristi) omnium adversorum nihil, ut viro dignum erat, tulit præter mortem, et alia quoque in eo vituperari possunt; si quis tamen virtutibus vitia compensarit, vir magnus ac memorabilis fuit.

V. Priskonkurrencer.

Som Besvarelse af de for Aaret 1881—82 af Universitetet udsatte 13 Prisopgaver*) indkom i Aaret 1882—83 sex Afhandlinger, nemlig en retsvidenskabelig, en filosofisk, en nordisk-filologisk og tre kemiske. Af disse Afhandlinger fandtes den filosofiske, den nordisk-filologiske og den ene af de kemiske værdige til Prisen; den retsvidenskabelige og en af de kemiske tilkjenndtes der et hæderligt Akcessit. Forfatterne fandtes at være:

af de prisbelønnede Afhandlinger:

Lærer ved St. Andreas-Kollegiet i Ordrup Aloisius Peters, af den filosofiske,

Cand. theol. Holger Begtrup, af den nordisk-filologiske,

Cand. polyt., Assistent ved Landbohøjskolen John Sebelien, af den kemiske.

af de Akcessit tilkjenndte Afhandlinger:

Cand. juris M. Sander, af den retsvidenskabelige,

Stud. mag. R. G. Koefoed, af den kemiske.

*) Univ. Aarb. 1881—82, S. 255—56.

Vedkommende Censores Bedømmelse af de indleverede Afhandlinger lyder saaledes:

I. Den retsvidenskabelige Afhandling. Som Besvarelse af den retsvidenskabelige Prisopgave: »At fremstille Reglerne om Søterritoriet efter Folkeretten og dansk Ret« er indkommet en Afhandling med Motto: »alioquin rectius dicendum esset, potestatem terræ finiri, ubi finitur armorum vis«. C. von Byner-shoek: de dominio maris, cap. 2.

Forfatteren, der har anlagt sit Arbejde i en god og overskuelig, systematisk Form, er dog gennemgaaende ikke naaet til en indtrængende videnskabelig Prøvelse af Æmnet. Stærkest træder den mere kursoriske Behandling frem i Afhandlingens sidste Afsnit om Søterritoriet i Krig, men gjør sig dog ogsaa gjældende i de øvrige Dele, selv hvor Undersøgelsen gaar noget dybere, idet vigtige Spørgsmaal kun ere løselig antydede, og Afgjørelserne ofte utilstrækkelig begrundede. Da Forfatteren imidlertid i flere af de til Afhandlingens første Afsnit om Søterritoriet i Fred hørende Partier lægger Evne til videnskabelig Undersøgelse og Fremstilling for Dagen og gjør Rede for til Dels nye Synspunkter, der fortjene Opmærksomhed, finder Fakultetet at burde tilkjende ham et hæderligt Akcessit.

Kjøbenhavn, den 21de Marts 1883.

Goos. H. Matzen. Deuntzer. A. C. Evaldsen. Jul. Lassen.

II. Den filosofiske Afhandling. Som Besvarelse af den filosofiske Prisopgave: Der ønskes en Undersøgelse af Forholdet mellem empirisk Psykologi og filosofisk Erkjendelsestheorie, med særligt Hensyn til Kants: »Kritik der reinen Vernunft«, er der indkommet en paa Latin affattet Afhandling med Motto: *Opinionum commenta delet dies, naturæ judicia confirmat* (Cic. nat. deor. II. 2).

Denne Afhandling er godt og klart skrevet, røber Tænksomhed og Skarpsindighed og betydeligt Studium. Vi tro derfor at kunne indstille den til den udsatte Pris, uagtet den Maade, hvorpaa Forfatteren har behandlet Opgaven, hverken er udtømmende eller helt tilfredsstillende. Han anstiller en Undersøgelse af, hvorvidt den Kantske Fornuftkritiks Resultater kunne siges at vinde Bekræftelse ved Psykologiens og Sansefysiologiens senere Udvikling. Derimod gaar han ikke — skjønt selve Opgavens Ordlyd synes at pege hen derpaa — ind paa en Undersøgelse af Erkjendelsestheoriens og Psykologiens indbyrdes Forhold med Hensyn til Synspunkt og Methode. Derved ledes han til væsentlige Fejl, idet han ikke holder det logisk-analytiske og det genetiske Synspunkt skarpt ude fra hinanden. Dertil kommer, at der hos Forfatteren viser sig en (maaske ved den valgte latinske Sprogform begunstiget) Tendens til at afslutte en Undersøgelse paa en mere ciceroniansk end filosofisk Maade. Dette gjælder særlig om hans uheldige Forsøg, at begrunde Sanskvaliteternes objektive Realitet ved den Antagelse, at Naturen har indrettet vore Sanser til at opfatte Gjenstandene, som disse i og for sig ere. Endelig savnes der i Afhandlingen Benyttelse af den nyere engelske Literatur, som dog utvivlsomt vilde have været Forfatteren til megen Gavn ved Opgavens Behandling. Men hvor megen Vægt vi end maa lægge paa disse Indvendinger, kunne vi dog af de oven anførte Grunde erklære Afhandlingen for værdig til Prisen.

Kjøbenhavn den 1ste Marts 1883.

R. Nielsen. S. Heegaard. H. Høffding.

III. Den nordisk-filologiske Afhandling. Som Besvarelse af den for 1881—1882 udsatte Prisopgave i nordisk Filologi:

»Der ønskes en kritisk Samling og Vurdering af alt det i den oldnordiske Literatur (afset fra »Sæmundar Edda« saa vel som fra Gylfaginning og Bragaræður), der indeholder tydelige eller tilsyneladende Levninger eller Eftervirkninger af en forkristelig Religion i Norden«, er der indkommet en Afhandling med Motto af Hávamál;

»Ósnotr maðr
pykkisk allt vita,

ef hann á sér í vrá veru;
hitki hann veit,
hvat hann skal við kveða,
ef hans freista firar.

Forfatteren har efter en almindelig Indledning behandlet Spørgsmaalet under fire Hovedafdelinger, nemlig: 1) Gudedyrkelsen og Gudetroen, 2) Skæbnetroen og den overnaturlige Sjælelære, 3) Tro paa Naturaander og 4) Læren om Livet efter Jøden. Under disse Afdelinger har han paa en i det hele taget heldig og overskuelig Maade ordnet det rige Stof, som med stor Flid og Omhu er samlet fra Literaturen selv. Forfatteren har gennem hele Afhandlingen lagt Hovedvægten paa Samlingen og Ordningen af Stoffet, og denne vigtige Side af Opgaven maa ogsaa for største Delen siges at være løst tilfredsstillende. Derimod træder dens anden Side, den kritiske Vurdering af Stoffet, mere end ønskeligt i Baggrunden, og Forfatteren har her alt for ofte ladet sig nøje med utilstrækkelige Antydninger, ligesom han har taget for lidet Hensyn til tidligere Behandlinger af Æmnet. Dette har heller ikke været skjult for Forfatteren selv; men de Grunde, som han — dels i Indledningen, dels paa forskellige Steder i Afhandlingen — anfører for sin Fremgangsmaade, kunne vi ikke betragte som fyldestgjørende.

Uagtet de paa pegede Mangler anse vi imidlertid Afhandlingens gode Egenskaber for saa væsentlige, at vi ikke tage i Betænkning at tilkjende Forfatteren Prisen.

Kjøbenhavn den 17de Marts 1883.

K. Gislason. Svend Grundtvig. Ludv. F. A. Wimmer.

IV. De kemiske Afhandlinger. Som Forsøg paa Besvarelse af Universitetets, for Aaret 1882 udsatte Prisopgave i Fysik og Kemi: «En historisk og kritisk Fremstilling af de Forsøg, ved hvilke Grundstoffernes Atomtal ere bestemte», er der indkommet 3 Afhandlinger, som have været os forelagte til Bedømmelse i hvilken Anledning vi skulle meddele følgende:

1. Afhandlingen med Motto: «Hypotheses non fingo», behandler Opgaven paa en systematisk Maade; dens første Hovedafsnit begynder med en Oversigt over Fremkomst og Udvikling af Begrebet Atom og Atomvægt indtil Berzelius's Tid, udvikler dernæst den Betydning, som Studiet af Stoffernes fysiske Egenskaber har udøvet paa Fastsættelsen af Formlerne for de Forbindelser, af hvis Sammensætning Atomtallene beregnes, og forfølger saa Æmnets yderlige Behandling indtil Nutiden. I Afhandlingens andet Hovedafsnit gennemgaaes de specielle Undersøgelser, ved hvilke de enkelte Grundstoffers Atomtal ere bestemte, idet med rette først Undersøgelserne over de Stoffer gennemgaaes, hvis Atomtal benyttes som Grundlag ved Beregningen af mange andre Stoffers Atomtal, og hvis nøjagtige Fastsættelse derfor er af stor Vigtighed. Den detaljerede Beskrivelse og Diskussionen af de til disse Undersøgelser benyttede Fremgangsmaader have lagt Beslag paa Forfatterens Tid i saa høj Grad, at han ikkun har opnaaet at gennemgaa et stærkt begrænset Antal Grundstoffer; men uagtet Afhandlingen saaledes paa en Maade er ufuldendt, har den dog et saa stort Omfang, at vi ikke tro at burde tillægge denne Omstændighed nogen væsentlig Betydning ved Bedømmelsen af Arbejdets Værd. Da nu Forfatteren gennem hele Afhandlingen viser sig Opgaven voksen og har behandlet den med en Dygtighed, som maa være Resultatet af et dybere gaaende Studium paa dette Omraade, maa vi, uagtet Tilstedeværelsen af den oven nævnte Mangel, indstille ham til Belønning med Universitetets Guldmedaille.

2. Afhandlingen med Motto: «Science, like that nature to which it belongs is neither limited by time nor space, it belongs to the world and is of no country and of no age» (Humphry Davy) er ligeledes et meget omfangsrigt Arbejde, og har det forud for den oven omtalte, at den gennemgaaer Spørgsmaalet for alle Grundstoffers Vedkommende; den staar imidlertid betydelig tilbage for samme i Henseende til Behandlingens Form, idet den saa at sige kun indeholder en speciel Behandling af Opgaven for hvert enkelt Grundstofs Vedkommende, uden nogen fælles orienterende og historisk Oversigt over den Maade, hvorpaa Undersøgelserne efterhaanden have grebet ind i hinanden, og over Omfanget af de Bidrag, som

særlig enkelte Forskere have ydet til det store Arbejde, der er nedlag; Atomtalbestemmelserne. Afhandlingen indeholder end videre ikke faa Unøjagtigheder og Misforstaaelser; men paa den anden Side har Forfatteren til denne Afhandling udviklet en betydelig Flid paa at samle det meget omfangsrige Materiale vist Evne til med Alvor og Udholdenhed at arbejde paa Besvarelsen af en saa omfangsrig Opgave som den forelagte. En saadan nidkær Virksomhed fortjener, selv om den ikke har ført til fuldt tilfredsstillende Besvarelse af den stillede Opgave, Anerkjendelse, og vi indstille derfor, at der tilkjendes Forfatteren et hæderligt Akkessit.

3. Afhandlingen med Motto: »Hvorvidt Kemiens Grundstoffer virkelig ere Enkeltstoffer o. s. v.« er derimod for lidet tilfredsstillende med Hensyn til Form og Indhold til at kunne fortjene nogen Anerkjendelse.

Kjøbenhavn, den 15de Marts 1883.

C. Holten.

Julius Thomsen.

S. M. Jørgensen.

De for Aaret 1882—83 udsatte Prisopgaver vare følgende:

1. Theologi. En paa Kilestudium grundet Fremstilling af Jesuitermoralen og Bestemmelse af sammes Forhold til den romersk-katholske Kirkes Sædelære. 2. Lovkyndighed. Der ønskes en Fremstilling af Reglerne om den for Strafferetsplejens Øjemed hjemlede Frihedsberøvelse i dens historiske Udvikling og efter den gjældende Ret i Norden, under Jævnførelse med fremmed Ret og Belysning efter almindelige Retsgrundsætninger. 3. Statsvidenskab. Til Belysning af de Momenter, der bestemme Arbejdslønnens Højde, ønskes en samlet Fremstilling af de Arbejdsnedlæggelser (strikes), der have fundet Sted her i Landet i de sidste 20 Aar, deres umiddelbare Resultater og videre Virkninger. 4. Lægevidenskab. En Fremstilling af Hydroterapiens (den udvendige therapeutiske Anvendelse af Vand) Udvikling i den nyere Tid baade med Hensyn til dens fysiologiske Grundlag og dens Anvendelse. 5. Filosofi. Der ønskes en Fremstilling og kritisk Vurdering af de Grundbegreber, paa hvilke Modsætningen mellem det theoretiske og det praktiske maa siges at bero. 6. Historie. Hvilken Indflydelse har Reformationen i det 16. Aarhundrede haft paa Udviklingen af Fyrstemagten i Evropa. 7. Klassisk Filologi. Sagnet om Helena med særligt Hensyn til Stesichoros' og Euripides' Bearbejdelser deraf. Exponatur fabula de Helena, qualis apud antiquiores fuerit et quid in ea Stesichorus Euripidesque novaverint. 8. Østerlandsk Filologi. At undersøge Oprindelsen til det af arabiske Forfattere fulgte almindelige System for den arabiske Grammatiks Behandling og fremstille dettes videre Udvikling. 9. Nordisk Filologi. Fransk Indflydelse paa dansk Literatur og Sprog i det 17. og 18. Aarhundrede. 10. Tysk Filologi. En Fremstilling af de vigtigste Punkter af Ordføjningslæren i Middel-Nedertysk. 11. Matematik og Astronomi. En vel iagttagen Komets Bevægelse under en enkelt Tilsyneladelse gjøres til Gjenstand for definitiv Baneberegning. For at undgaa Dobbeltberegning henvises Valget af Kometen til Konference med »Astronomische Gesellschaft«. 12. Fysik og Kemi. Der fordres en historisk Fremstilling af de Undersøgelser, som ere anstillede over de inducerede elektriske Strømme. 13. Naturhistorie. De to Birodformer, der forekomme hos en Del danske Urter, f. Ex. hos Glaux og Orchis, og som turde betegnes som Amme- og Arbejdsrødder, ønskes botanisk undersøgte, og sluttelig maa Undersøgelsen være henvendt paa at udfinde de tvende Formers forskjellige, særlige Betydning i Plantens Økonomi. De nødvendige Præparater og Tegninger maa vedlægges Besvarelsen.